

RECENZÍÓ RORY MEDCALF *CONTEST FOR THE INDO-PACIFIC: WHY CHINA WON'T MAP THE FUTURE* CÍMŰ KÖNYVÉHEZ

Stempler Ádám¹

Rory Medcalf *Contest for the Indo-Pacific: Why China Won't Map the Future* című könyve 2020-ban jelent meg.² A mű szerzője napjaink egyik legnevesebb ausztrál biztonság- és külpolitikai elemzője, a Lowy Intézet munkatársa, valamint az Ausztrál Nemzeti Egyetem (rövidítve: ANU) Nemzetbiztonsági Kollégiumának vezetője. Mindemellett olyan neves folyóiratok szerkesztőbizottságának tagja, mint az *Asia Policy* vagy az *Australian Journal of International Affairs*.³ Akadémiai és újságírói tevékenysége mellett többéves diplomáciai tapasztalattal is rendelkezik. Megbízatai során az Indo-Csendes-óceán különböző térségeiben, többek között Indiában, Japánban és Bougainville tartományban is teljesített szolgálatot. Rory Medcalf tekinthető az Indo-Csendes-óceán egyik legelismertebb szakértőjének. Meghatározó szerepe volt abban, hogy Ausztrália volt az első nemzet, mely hivatalosan is Indo-Csendes-óceánként hivatkozott a térségre a 2013-ban nyilvánosságra hozott védelmi fehér könyvben. A koncepció népszerűsítéséhez publikációs tevékenysége révén is hozzájárult, számos írása⁴ jelent meg a témában, melyekre a szóban forgó mű is alapoz. Rory Medcalf a könyv bevezetésében kifejti, hogy a mű megírásával két célja volt. Egyrészt annak bemutatása, hogy a térség államai miként léphetnek fel az egyre asszertívabb hatalmi ambíciókat megfogalmazó Kínával szemben.

¹ Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar (ELTE BTK) Új- és Jelenkori Egyetemes Történeti Tanszékének doktorandusza, kutatási területe tengeri Délkelet-Ázsia függetlenségi mozgalmainak a története. E-mail címe: adam940228@gmail.com

A szerző további munkásságát lásd a Magyar Tudományos Művek Tára oldalán:

<https://m2.mtmt.hu/gui2/?type=authors&mode=browse&sel=10078614&view=dataSheet>

² A könyv teljes címe: Medcalf, Rory (2020): *Contest for the Indo-Pacific: Why China Won't Map the Future*, La Trobe University Press, 2020. (magyar fordításban: *Vetélkedés az Indo-Csendes-óceánért: Miért nem Kína fogja alakítani a jövőt?*)

³ Australian National University

⁴ MEDCALF, 2012., MEDCALF, 2013., MEDCALF, 2015., MEDCALF, 2019.

Másrészről pedig az Indo-Csendes-óceán múltjának, jelenének és jövőjének ismertetése, amelynek megfelelően a mű kilenc fejezete is erre a három – Múlt, Jelen, Jövő – részre tagolódik.

Az első, Múlt részhez tartozó három fejezet azt hivatott szemléltetni, hogy habár a szóban forgó koncepció csak az utóbbi években vált szélesebb körben is ismertté és egyre elfogadottabbá a köztudatban, az Indo-Csendes-óceán, mint egy integrált stratégiai régió, mégsem tekinthető új jelenségnek. Jóllehet az elnevezés csak a XIX. század közepén jelent meg, az 1400-as évek és a XX. század közötti térképek többsége általában egyben ábrázolta a két óceánt, Indiát, Délkelet-Ázsiát és Kínát. A tengeri kereskedelem és a migrációs folyamatok mellett számos más tényezőt meg lehet említeni, ami hozzájárult az indo-csendes-óceáni jelleg kialakulásához. Rory Medcalf ezen tényezők közül kiemeli a buddhista, hindu és iszlám vallások; az arab, perzsa, indiai, kínai, maláj és európai civilizációs hatások; az európai gyarmatosítás; végül pedig a gyarmatosítással szemben fellépő pán-ázsiai mozgalmak meghatározó szerepét.⁵

Ami az európai gyarmatosítás következményeit illeti, a térség országai számára lehetőség nyílt arra, hogy bekapcsolódjanak a globális vérkeringésbe, a birodalmak kora azonban fokozatosan véget vetett a hagyományos ázsiai kereskedelmi rendszernek, ami évszázadokon keresztül meghatározta a térség arculatát. A későbbiekben olyan geopolitikai gondolkodók, mint Alfred Thayer Mahan, Halford Mackinder vagy Karl Haushofer is egyfajta integrált egységként látták Ázsiát és a két óceánt. Továbbá a II. világháború során a szövetséges hatalmak is felismerték Japán ellen irányuló offenzívájuk indo-csendes-óceáni jellegét.⁶ Mindazonáltal Ázsia „mentális térképét” egyre inkább a nyugati nagyhatalmak érdekei alakították. Az elnevezés brit stratégiai dokumentumokban egészen az 1960-as évekig fellelhető, a bipoláris rendszer kialakulása azonban alapjaiban változtatta meg a régióval kapcsolatos gondolkodásmódot. A szerző meglátása szerint az ázsiai-csendes-óceáni megközelítés előtérbe kerülése, illetve a térség felosztása Ausztráliára és Óceániára, valamint Kelet-, Dél-, és Délkelet-Ázsiára nem más, mint a hidegháborús – elsősorban amerikai – stratégiai gondolkodás eredménye. A XX. század második felében meghatározó szemléletmód csúcspontjának az Ázsiai és Csendes-óceáni Gazdasági Együttműködés (rövidítve: APEC) 1989-es létrehozása

⁵ MEDCALF, 2020. 21.o.

⁶ MEDCALF, 2020. 66.o.

tekinthető.⁷ Mindazonáltal a koncepció létjogosultsága a 2000-es évek elejére fokozatosan veszített megalapozottságából, ugyanis egyre kevésbé tükrözte bizonyos ázsiai nemzetek felemelkedése által kialakuló hatalmi viszonyokat.

Az 1947-es indiai ázsiai kapcsolatok konferenciája, valamint az 1955-ös bandungi konferencia jelentős mérföldkönek tekinthető az ázsiai regionalizmus szempontjából, ugyanis a történelem során első alkalommal lehetünk szemtanúi a kontinens egységes fellépésének egy közös cél érdekében.⁸ A következő évtizedeket azonban a kínai és indiai elszigetelődés következtében elsősorban az Amerikai Egyesült Államok stratégiai fölénye, valamint Kelet-Ázsia gazdasági fejlettsége határozta meg. A változást az 1990-es évek meghatározó fejleményei hozták, melyek eredményeként túl szűkké vált az ázsiai-csendes-óceáni koncepció. India keleti nyitása, valamint a növekvő energiaszükséglet következményeként fokozódó összeköttetés Kelet-Ázsia és az Indiai-óceán között is megalapozták az indo-csendes-óceáni szemléletmód felemelkedését. Már a Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége (rövidítve: ASEAN) Regionális Fórum létrejötte is a szóban forgó fordulat irányába mutatott, Rory Medcalf azonban az *East Asia Summit* (rövidítve: EAS) 2005-ös létrehozását tekinti a koncepció megkoronázásának, hiszen India, Ausztrália, illetve Új-Zéland bevonása Indo-csendes-óceáni jelleget kölcsönzött a szervezetnek.⁹ A koncepció azonban Kína hatalmi ambícióinak, valamint a térség országait jellemző ellenállásnak köszönhetően vált realitássá. Az Indo-Csendes-óceán egyszerre tekinthető geopolitikai jellemzésnek, valamint egy fokozódó stratégiai vetélkedés színterének.

Rory Medcalf párhuzamot von a Brit és az Orosz Birodalom között játszódó XIX. századi „nagy játszma”, illetve az Indo-Csendes-óceán térségében napjainkban zajló hatalmi versengések között.¹⁰ Jelentős eltérés azonban, hogy napjainkban a versengés elsősorban a különböző tengeri útvonalak feletti fennhatóság kiterjesztéséért zajlik, nem pedig a hegyvidéki területekért. Továbbá a játszma résztvevőinek száma és összetettsége révén is különbséget lehet tenni a két stratégiai vetélkedés között. A szerző összetett játszma alatt azt érti, hogy a katonai erő, a gazdaság, a kereskedelem, a befektetések, az infrastruktúra, valamint a technológia

⁷ MEDCALF, 2020. 81.o.

⁸ MEDCALF, 2020. 68.o.

⁹ MEDCALF, 2020. 90.o.

¹⁰ MEDCALF, 2020. 122.o.

tényezőit, illetve ezen tényezők egymásra gyakorolt hatását egyaránt figyelembe kell venni. Emellett kiemeli, hogy a hagyományos diplomácia és hírszerzés mellett a propaganda és a politikai beavatkozás is a résztvevő felek eszközévé vált.¹¹ A XXI. századi nagy játszmaiban érdekelt szereplők közül a mű hat országot vizsgál részletekbe menően: Kína, India, Amerikai Egyesült Államok, Ausztrália, Indonézia és Japán.

A mű második, Jelen elnevezésű rész négy fejezete a fent említett nemzetek regionális szerepét elemzi, külön figyelmet fordítva az egyes országok közötti interakcióra, valamint arra a kérdésre, hogy miként kerülhető el az egyre valószínűbbnek tűnő konfrontáció. Rory Medcalf felhívja a figyelmet arra az ironikus helyzetre, hogy az Indo-csendes-óceáni térség közép- és nagyhatalmai közül Kína ellenzi leginkább a koncepció terminológiáját, jóllehet a Hszi Csin-ping által meghirdetett egy Övezet egy Út Kezdeményezés (2015-től Övezet és Út Kezdeményezés) jelentős mértékben hozzájárult a két-óceán-központú rendszer térhódításához.¹² Érdekeit és külpolitikáját tekintve a szerző Kínát egy indo-csendes-óceáni hatalomnak tekinti, mely a kezdeti tendenciák ellenére egyre jelentősebb befolyás megszerzésére törekszik a térségben. Külföldi elemzők körében sokáig az a nézet volt mérvadó, hogy Kína elsőszámú védelmi és külpolitikai prioritása egy stabil nemzetközi környezet biztosítása, ami lehetővé teszi a gazdasági növekedést. Hosszú időn keresztül a kínai narratíva részét képezte, hogy az állam hadserege még sohasem szállt meg másik országot. A szerző meglátása szerint napjainkban már nem fenntartható az az állítás, hogy a Kínai Kommunista Párt ne törekedne befolyása országhatáron túli kiterjesztésére.¹³ A mű hangsúlyozza, hogy az Indo-csendes-óceáni hatalmak közül egyedülként a rendszer fennállása szorosan kötődik az ország külpolitikai sikereihez. A külpolitikai sikerekre alapozott legitimitáció azonban azt a veszélyt hordozza magában, hogy az esetleges tengertúli problémák gyülekezésével egy jelentősebb félrelépés esélyei is szignifikánsan nőnek.

Elméletben India és Kína céljai azonosak: egy stabil régió a gazdasági növekedés érdekében, energiabiztonság és a természeti erőforrásokhoz való zavartalan hozzáférés. A bizalom az utóbbi években azonban jelentősen csökkent, elég a közelmúlt határkonfliktusaira gondolni. Indiának azonban mindenképp előnye, hogy egy demokratikus berendezkedésű ország révén a rendszer fennállása nem kötődik a hatalomkiterjesztés eredményességéhez.

¹¹ MEDCALF, 2020. 225.o.

¹² MEDCALF, 2020. 14.o.

¹³ MEDCALF, 2020. 132.o.

Mindazonáltal, India fokozatosan felhagyni látszik a kontinensre fókuszáló, valamint a „stratégiai autonómiát” hirdető külpolitikájával. Narendra Modi kormánya egyre több biztonsági kérdésben mutat hajlandóságot az együttműködésre. Rory Medcalf meglátása szerint az ország békére törekszik, aminek biztosítása érdekében egy potenciális konfliktustól sem riadna vissza. A heterogén nemzet számára – a szerző véleménye alapján – az erősödő hindu nacionalizmus jelentheti a legnagyobb veszélyt.¹⁴

Az Amerikai Egyesült Államok esetében érdemes megemlíteni, hogy az Indo-csendes-óceáni koncepció eredetileg az Obama-adminisztrációhoz köthető. A gazdasági megközelítéssel szemben azonban a Trump-elnökség sokkal inkább egyfajta stratégiai övezetként tekintett a térségre, ahol szembeszállhat Kínával. Amerika továbbra is a régió legjelentősebb befektetője, tehát ázsiai érdekeiből kifolyólag gazdasági és politikai tekintetben is ellensúlyoznia kell Kínát. Ugyanakkor gazdasági együttműködésre is törekednie kell a kelet-ázsiai nemzettel, mint a globális rendben érdekelt féllel. Az amerikai vezetés azért sem mondhat le az Indo-csendes-óceáni térségről, mert gazdasági érdekei mellett a regionális szövetségesei fontos szerepet töltenek be az ország stratégiai pozíciójában. Ráadásul Amerika szerencsésebb helyzetben is van, mint Kína vagy India, mely országoknak meg kell küzdeniük a kontinentális elszigeteltséggel. Az Egyesült Államoknak továbbá nincsenek megoldatlan regionális konfliktusai, egy befejezetlen nemzetépítési folyamattal sem kell szembenéznie, valamint energiaszükségletei biztosítása szempontjából az Indo-Csendes-óceán tengeri útvonalaitól sem függ olyan mértékben, mint a két ázsiai nemzet.¹⁵

A szerző meglátása szerint Kína mellett Japán tekinthető az Indo-csendes-óceáni térség legaktívabb hatalmának. Japán esetében azonban elmondható, hogy alapvető érdekei a Meidzsi-restauráció óta nem változtak. A nyersanyagokban szegény szigetország számára a szabályalapú nemzetközi rendszer fenntartása, valamint az energiaszükséglet szempontjából létfontosságú tengeri útvonalak szabad hajózhatóságának biztosítása a legfőbb cél. A szerző szerint a szóban forgó nemzet számára Kína kelet-ázsiai hatalmi ambíciói, illetve az utánpótlási útvonalaktól való függéséből fakadó sebezhetősége jelentik a legnagyobb veszélyt¹⁶. Napjainkban Japán már nem törekszik a regionális dominancia

¹⁴ MEDCALF, 2020. 142-144.o.

¹⁵ MEDCALF, 2020. 151.o.

¹⁶ MEDCALF, 2020. 153.o.

megszerzésére, valamint már az Amerikai Egyesült Államokra sem támaszkodik olyan mértékben, mint a XX. század második felében. Az említett problémák leküzdésére sokkal inkább egy multilaterális megközelítést szorgalmaz. Ebben az európai és délkelet-ázsiai országok mellett Ausztrália az egyik legjelentősebb partnere. Annak ellenére, hogy természeti erőforrások tekintetében előnyösebb helyzetben van, mint Japán, földrajzi elhelyezkedése, valamint az országba irányuló jelentős mértékű import biztosításának szükségességéből fakadóan hasonló problémái és érdekei vannak, mint a kelet-ázsiai országnak.¹⁷ Japánnal és Ausztráliával ellentétben Indonézia nem fogalmazott meg egy egyértelmű külpolitikai irányvonalat a térséggel kapcsolatban. Legfőbb célja a második világháború vége óta folytatott „aktív és független” külpolitika fenntartása.¹⁸ Ennek megvalósítása érdekében hagyományosan multilaterális kooperációt szorgalmaz, mely most sem volt másként. 2019 júniusában az ASEAN elfogadta az indonéz Indo-csendes-óceáni javaslatot, mely regionális legitimitációt kölcsönzött a szigetország kezdeményezésének. Az ASEAN ezzel a lépéssel elismerte az új geopolitikai realitást, az inkluzivitást szorgalmazó záródokumentum szövegezésével pedig biztosította, hogy Kínát se idegenítse el.

Az Indo-Csendes-óceán sokoldalú és összetett regionális dinamikáját meghatározó hatalmak számából is kitűnik, hogy egy multipoláris térségről beszélhetünk. Ennek fényében meglehetősen csekély az esély arra, hogy kizárólag egy vagy két hatalom határozná meg a koncepció jövőjét. A régióban számos lehetséges hatalmi központ található. Ezen hatalmi központok összefogása megfelelő ellensúlyként tudna szolgálni egy túlságosan is nagyratörő hatalommal szemben.¹⁹ Ez természetesen nem azt jelenti, hogy az egyes nemzetek ne törekednének hatalmuk kiterjesztésére. Ezt az egyre jelentősebb mértékben kiéleződő konnektivitási vetélkedés is jól mutatja. Kínai stratégiai gondolkodók hosszú időn keresztül úgy tekintettek a Csendes-óceán nyugati térségére, mint az amerikaiak fennhatósága alá tartozó „szigetláncokra”, amik meglehetősen korlátozzák a kínai haditengerészet mozgásszabadságát. Az Indo-csendes-óceáni koncepció kiteljesedése által azonban kiszélesedett a versenypálya, amelyen minden érdekelt fél igyekszik stratégiai fontosságú bázisok kialakítására, melyek biztosítják a két óceán közötti összeköttetést. Szintén előtérbe kerül

¹⁷ MEDCALF, 2020. 156.o.

¹⁸ MEDCALF, 2020. 162.o.

¹⁹ MEDCALF, 2020. 123.o.

kikötők, utak, vasutak, illetve különféle infrastruktúrahálózatok kiépítése, melyek biztosítják Ázsia kapcsolatát Afrikával, Európával, illetve a Csendes-óceán térségével.

Az említett konnektivitási vetélkedés összetettségét bonyolítja, hogy a térségben található számos atomhatalom²⁰, illetve a legnagyobb védelmi költségvetéssel rendelkező nemzetek²¹ jelentős része is.²² A katonai eszközök alkalmazása helyett azonban egyre inkább meghatározóvá válik különféle gazdasági módszerek előnyben részesítése. A szerző úgy ítéli meg, hogy az utóbbi időben ismét nagyobb népszerűségnek örvendő geoökonómiai megközelítés alkalmasnak bizonyulhat a szóban forgó változás elemzésére.²³ A XXI. században egyre meghatározóbbá válik a különböző kikötők, hajózási társaságok, illetve nemzetközi ellátási láncok feletti kontroll kiterjesztése. Az ekképpen szerzett befolyást az egyes nemzetek aztán – a pusztán gazdasági előnyök biztosítása mellett – különböző stratégiai célokra is fel tudják használni, mint például hírszerzésre, gazdasági szabotázsra vagy egyszerűen a konkurencia kiszorítására. Ami mindenképpen újdonságnak tekinthető a XIX. századi nagy játszamához képest, az a civil társadalom részvétele a nagyhatalmak egymásközi vetélkedésében. Amellett, hogy az elsöre ártalmatlannak tűnő civil kutatások eredményeinek döntő hatása lehet nemzetbiztonsági szempontból, az egyes szereplők azt is felismerték, hogy a lakosság véleményét is fegyverként lehet használni.²⁴ A *soft, sharp* és *hard power* témájában született megannyi elmélkedés rávilágított, hogy a percepció milyen mértékben képes befolyásolni a „valóságot”. Az Indo-Csendes-óceán térségében zajló vetélkedés tehát magában foglal egy olyan információs harcot is, mely a különböző attitűdök, narratívák befolyásolásáért zajlik. A biztonságról, nemzetközi kapcsolatokról, politikai kultúráról szóló beszélgetések és viták már nem pusztán akadémiai jellegűek. Az akadémikusok, újságírók, politikusok mindennapi munkája már nem különíthető el a mindenkori nemzetközi hatalmi vetélkedéstől.

A szerző az utolsó, a Jövő szekció egyetlen fejezetében felteszi a kérdést, hogy ilyen körülmények között mégis miként biztosítható a vetélkedés konfrontációvá, vagy esetleg konfliktussá alakulásának

²⁰ USA, Kína, Oroszország, India, Pakisztán, Észak-Korea.

²¹ USA, Kína, India, Oroszország, Japán, Dél-Korea.

²² MEDCALF, 2020. 205.o.

²³ MEDCALF, 2020. 181.o.

²⁴ MEDCALF, 2020. 225.o.

megakadályozása? Rory Medcalf az ún. stabilitás-instabilitás paradoxont említi, mint egy lehetséges jövőképet.²⁵ A nemzetközi kapcsolatok elméletében alkalmazott teória azt mondja ki, hogy a „kölcsonösen biztosított megsemmisítés” elve önmagában még nem tántorítja el a feleket egy esetleges konfliktusban való részvételtől, sőt, kisebb összetűzéseket kifejezetten ösztönözhet, amelyek során általában a revizionista fél élvezzi az előnyt. Nukleáris háborúra ugyan nem kerül sor, viszont a megközelítés magában hordozza egy radikális változás bekövetkezését, melynek során a résztvevő felek már nem fogják tudni irányításuk alá vonni a szituációt, ami végül egy szélesebb konfliktusba torkollik. Ahogy arról már korábban is szó esett, a térség túl nagy és komplex ahhoz, hogy bármely ország egyedül lépjen fel érdekei érvényesítéséért. Ennek fényében a diplomácia meghatározó fontosságú lehet, azonban többen megkérdőjelezik a térség multilaterális kooperatív intézményeinek a hatásosságát. Rory Medcalf kiemeli, hogy a diplomácia nem a nemzetek közötti hatalmi versengés alternatívája, valamint nem helyettesítheti a katonai erő, a geoökonómia, illetve a hírszerzés szerepét.²⁶ A multilaterális diplomácia hatásossága abban rejlik, hogy fórumot biztosít a térség nemzetei számára, még ha a tényleges biztonsági kooperációhoz, illetve konfliktuscsökkenéshez jelentős mértékben nem is járul hozzá. Azonban lehetőséget ad arra, hogy az egyes nemzetek összehangolhassák érdekeiket, biztosítva a kollektív fellépést egy krízishelyzet orvoslása vagy akár egy nemzet felelősségre vonása során. A szerző meglátása szerint ebből a szempontból az *East Asia Summit* tekinthető a legreményteljesebb csoportosulásnak, ugyanis ez az a kooperatív keret, mely leginkább tükrözi az Indo-Csendes-óceánt. A multilaterális diplomácia igazi hatékonysága azonban kiscsoportos megbeszélések, szervezkedések terén valósulhat meg. Ennek fényében a szerző meglátása szerint helyesebb egyfajta „minilateralizmusról” beszélni, melynek keretén belül három vagy több ország laza koalíciója jön létre érdekeik és értékeik összehangolása végett.²⁷ Ezek közül talán a 2017-ben feltámasztott, az Amerikai Egyesült Államokat, Japánt, Indiát és Ausztráliát tömörítő „QUAD”.

A szerző továbbá felhívja arra is a figyelmet, hogy a különböző mini- és multilaterális tömörülésekben, valamint a térség dinamikájának alakításában egyre jelentősebb szerepet töltenek be a középhatalmak. Rory

²⁵ MEDCALF, 2020. 214.o.

²⁶ MEDCALF, 2020. 217.o.

²⁷ MEDCALF, 2020. 247.o.

Medcalf a XIX. századi európai koncerthez hasonló államközi rendszer kialakulását nem tartja valószínűnek, melynek során néhány jelentős nagyhatalom tiszteletben tartaná egymás befolyási övezeteit, miközben elnyomná a kisebb szereplőket az említett övezetekben. A térségben tapasztalható változások jelentős része is a középhatalmak révén fog végbe menni, a kérdés már csak az marad, hogy fel tudnak-e együttesen lépni kollektív érdekeik, valamint kölcsönös védelmük biztosításáért egy potenciális konfliktus esetén. A könyv írója Kínával szemben az alkalmazkodás, illetve a feltartóztatás módszereit nem tekinti célravezetőnek. Helyette egyfajta inkluzív, feltételes elkötelezettségen alapuló megközelítést szorgalmaz, mely az együttesen megállapított szabályok betartása függvényében lehetőséget adna a Kínával való együttműködésre, valamint a Kínával szembeni fellépésre egyaránt.²⁸ Mivel azonban a kínai vezetés egy revizionista hatalomként lép fel, mely céljának tekinti a jelenlegi világrend átalakítását, a szerző a „versengő együttélést” (angol elnevezéssel: *competitive coexistence*) tartja a legrealisztikusabb alapnak az Indo-Csendes-óceán államközi kapcsolatai terén. Ennek megvalósulásához Rory Medcalf szerint öt tényező együttes jelenlétére van szükség: fejlődés, diplomácia, elrettentés, szolidaritás és ellenálló képesség.²⁹ A szerző nyomatékosítja, hogy nem célja a jövő megjósolása, mely egy ilyen dinamikusan változó térségben nem is lenne lehetséges. Az utolsó fejezet sokkal inkább egy elmélkedés arról, hogy miként kerülhető el egy katasztrofális következményekkel járó konfliktus, mely potenciálisan egy világháborúba is torkolllhat.

A szerző rögtön a mű elején hangsúlyozza, hogy mint minden hasonló elméleti megközelítés, az Indo-Csendes-óceán sem más, mint egy mesterséges koncepció, egy metafora, egy mentális térkép.³⁰ Mindazonáltal a szóban forgó mentális térkép tükrözi legmegfelelőbbben a XXI. századot. A második világháború utáni, főleg politikai indíttatású koncepciók – mint például az Ázsia-Csendes-óceán megközelítés – nem voltak többé összeegyeztethetők azzal az erőegyensúlyváltozással, mely India és Kína felemelkedése révén következett be. Rory Medcalf kiemeli, hogy habár a különböző nemzetek által nyilvánosságra hozott Indo-csendes-óceáni stratégiai megközelítések sokszor jelentős mértékben eltérnek egymástól,

²⁸ MEDCALF, 2020. 34.o.

²⁹ MEDCALF, 2020. 242.o.

³⁰ MEDCALF, 2020. 16.o.

alapvetően mégis ugyanazt a biztonságpolitikai, diplomáciai, illetve elsősorban gazdasági változást tükrözik.

Az eltérő meghatározások ellenére elmondható, hogy az elnevezés egy olyan széles kiterjedésű régióra utal, melynek tengeri Ázsia található a középpontjában, és a Csendes-, valamint az Indiai-óceán közötti összeköttetést hangsúlyozza. Az Ázsia-centrikus tengeri zóna, mely a növekvő energiaszükséglet és az egyre mélyülő interdependencia következtében került több mint fél évszázad után ismét előtérbe, igazán Kína terjeszkedő érdekei és ereje, más nemzetek ellenállása, illetve a felemelkedő hatalmak közötti összjáték eredményeként vált geopolitikai realitássá.³¹ Elmondható, hogy a mű egyik legjelentősebb hozzájárulása az egyre népszerűbbé váló koncepcióhoz éppen annak definiálásában rejlik. A szerző párhuzamot von a korai ázsiai államközi kapcsolatok leírására alkalmazott mandala-rendszerrel, mely nem a határookra, hanem a központra fókuszál.³²

A könyv másik jelentős hozzájárulása a multilaterális középhatalmi diplomácia szerepének és lehetőségeinek kifejtése. Maga a mű is Abe Shinzo és Narendra Modi 2016-os vonatútjával kezdődik, amely hivatalosan is összekapcsolta a japán „Szabad és Nyitott Indo-csendes-óceáni” koncepciót az indiai „*Act East*” elnevezésű keleti nyitással.³³ A kimondatlanul Kína ellen irányuló partnerség mérőföldkőnek tekinthető a regionális hatalmi vetélkedés történetében. Éppen a középhatalmak fontosságának hangsúlyozása miatt nem tekinthető szerencsésnek a könyv nemzetközi kiadásban megjelent változatának a címe: „*Indo-csendes-óceáni birodalom: Kína, Amerika és a vetélkedés a világ meghatározó régiójáért*”. Ellenben az eredeti, ausztrál változat címe a könyv egyik központi gondolatmenetére, vagyis a kínai nagyhatalmi ambíciókra utal. A szerző ezzel nem Kína bukását helyezi kilátásba, mindössze azt emeli ki, hogy a térség túl nagy ahhoz, hogy egyetlen hatalom vagy éppenséggel két hatalom közötti vetélkedés domináljon.³⁴

A szóban forgó könyvről magyar nyelvű recenzió még nem született, angolul azonban Randall Doyle, Mark Beeson és Ric Smith mellett Jeffrey Wilsonnak is jelent meg a művel kapcsolatos írása. Randall Doyle³⁵ az ausztrál szerző azon meglátását emeli ki, hogy az Indo-Csendes-óceán

³¹ MEDCALF, 2020. 257.o.

³² MEDCALF, 2020. 34.o.

³³ MEDCALF, 2020. 11-12.o.

³⁴ MEDCALF, 2020. 32.o.

³⁵ DOYLE, 2021.

megnevezés más diszciplínák (például tengerbiológia, klimatológia, régészet) terén bevett fogalomnak számít, tehát ilyen szempontból sem tekinthető újdonságnak a két óceán egyéget hangsúlyozó megközelítés. A terminussal kapcsolatban Ric Smith³⁶ megemlíti, hogy míg korábban pusztán leíró szándékkal alkalmazták, az utóbbi években egyfajta normatív jelleg is társult a kifejezéshez. Mark Beeson³⁷ recenziójában sokkal inkább a Kína-kérdésre koncentrálnak. Nyomatékosítja, hogy az ország mindvégig fontos, ugyanakkor nem meghatározó szerepet töltött be a régió történelmében. A kelet-ázsiai állam közelmúltban megfigyelhető tevékenysége nagyban hozzájárul egy újfajta regionális identitás konszolidációjához. Mindazonáltal az Indo-Csendes-óceán kiterjedéséből és komplexitásából fakadóan továbbra is csekély annak az esélye, hogy abszolút kínai dominancia határozza meg az térséget. Az említett szerzők közül a legátfogóbb recenzió Jeffrey Wilson³⁸ nevéhez köthető, aki a középhatalmi diplomáciában rejlő lehetőségek felvázolását tekinti a mű legjelentősebb érdemének. Jóllehet Wilson túl optimistának tekinti Rory Medcalf álláspontját, miszerint a közeljövőben olyan középhatalmak, mint az ASEAN országok, Japán vagy India meghatározó szerepet tölthetnének be a régióban. Több recenzióban is említésre kerül, hogy a könyv egyik tudományág szemszögéből sem tekinthető egy specifikus és mélyreható elemzésnek. Összességében azonban elmondható, hogy a térség komplexitásának megfelelően, Rory Medcalf is több szempontból igyekszik elemezni az Indo-Csendes-óceán régióját. Az interdiszciplináris megközelítés, melynek során történelmi, gazdasági, politikai, geopolitikai, katonai stratégiai szemszögből is vizsgálja a koncepció legfőbb kérdéseit, egy általános és átfogó narratívát nyújt az olvasó számára, mely elengedhetetlen része a témakör szakirodalmának.

FELHASZNÁLT IRODALOM

AUSTRALIAN NATIONAL UNIVERSITY. Elérhető: <https://researchers.anu.edu.au/researchers/medcalf-r> (Letöltve: 2021. 05. 03.).

BEESON, MARK (2020): *Book Review: Contest for the Indo-Pacific: Why China Won't Map the Future*, Australian Institute of International Affairs. Elérhető: <https://www.internationalaffairs.org.au/australianoutlook/book-review->

³⁶ SMITH, 2020.

³⁷ BEESON, 2020.

³⁸ WILSON, 2020.

- [contest-for-the-indo-pacific-why-china-wont-map-the-future/](#) (Letöltve: 2021. 05. 04.).
- DOYLE, RANDALL (2021): *Contest for the Indo-Pacific: Why China Won't Map the Future*, Pacific Affairs. Elérhető: <https://pacificaffairs.ubc.ca/book-reviews/contest-for-the-indo-pacific-why-china-wont-map-the-future-by-rory-medcalf/> (Letöltve: 2021. 05. 04.).
- Medcalf, Rory (2013): *The Indo-Pacific: What's in a name?*, American Interest. Elérhető: <https://www.the-american-interest.com/2013/10/10/the-indo-pacific-whats-in-a-name/> (Letöltve: 2021.05.25.)
- Medcalf, Rory (2015): *Reimagining Asia: From Asia-Pacific to Indo-Pacific*, Asian Forum. Elérhető: <http://www.theasianforum.org/reimagining-asia-from-asia-pacific-to-indo-pacific/> (Letöltve: 2021.05.25.)
- Medcalf, Rory (2015): *Redefining the region: The Indo-Pacific idea*, in Tim Huxley, William Choong (ed.), *Asia-Pacific Regional Security Assessment*, The International Institute for Strategic Studies, London
- Medcalf, Rory (2019): *Indo-Pacific visions: Giving solidarity a chance*, Asia Policy, Vol. 14, No. 3.
- MEDCALF, RORY (2020): *Contest for the Indo-Pacific: Why China Won't Map the Future*, La Trobe University Press, 2020.
- Smith, Ric (2020): *Book review: Contest for the Indo-Pacific, The Interpreter*. Elérhető: <https://www.lowyinstitute.org/the-interpreter/book-review-contest-indo-pacific> (Letöltve: 2021. 05. 04.).
- WILSON, JEFFREY (2020): *Review: Contest for the Indo-Pacific: Why China Won't Map the Future by Rory Medcalf*, Australian Journal of Defence and Strategic Studies, Vol.2 No.1. (Letöltve: 2021. 05. 04.).